

Az erdélyi magyarság nagy barátjáról

Irta: ERDÉLYI G.

Feb 1-1950

Az amerikai lapok röviden hírt adtak a 77 éves korában a mult héten elhalt Louis C. Cornishról, aki hosszú ideig ideig volt az American Unitarian Assoc. elnöke, amelynek hatáskörébe tartozott Észak-amerika összes unitáriusainak legfőbb lelki gondozása. Megírták, hogy 1937 óta elnöke volt az International Association for Liberal Christianity and Religious Freedom világ-szervezetnek. Megírták, hogy több ízben járt Európában, hogy egyes vallási és nemzeti kisebbségeknek a panaszait egy bizottsággal kivizsgálja. Hol és mikor, azt nem írták, csak azt, hogy adatait több könyvében is nyilvánosságra hozta és azokkal a Népszövetség is foglalkozott. Az itteni magyar Közvélemény, amely sokszor tulságosan is foglalkozik egyes alkalmasszerű kedvező megnyilvánításokkal, olyanokkal, amelyeknek belső lényegével a nyilatkozó nem is sokat törődik, ezuttal hallgatással mellőzte a hírt, holott az elhunyt Cornishben a magyarság egyik legkiválóbb, teljesen önzetlen, bátor és kitarató védőjét gyászolhatnánk. Helyettük szolgáljon eme pár sor, annak a kezétől, aki annak idején háttortalanul elrejtett suttogásokból hallotta meg, hogy az üldözött, kifosztott erdélyi protestáns, katolikus és zsidó felekezeteknek — Cornish saját szavai szerint — mily bátor szavú védőjük akadt.

Mint egyik könyvében megírja: 1919 után csak szórva-nyosan szállingóztak hírek arról, hogy a román kormány és hivatalnokai miképp bántak az erdélyi kisebbségekkel, intézményeikkel és magánosokkal a békeszerződés kisebbségi védelmi pontjának teljes felrugásával. Megírja, hogy az amerikai és angol egyházak végre is pontosan akarták megismerni a helyzetet és titokban küldtek oda valakit, akit azután a román hatóságok csendőrséggel kerestek mindenütt és így csak úgy tudott kijutni a szerzett adatokkal, hogy egy mozdony szénzállító mellékkocsijában rejtőzködött a szénhalmaz alatt. Megírja, hogy ezek után ő, mint hivatalos kiküldött ment kétszer is Romániába, mindig először Bukarestbe, ahol a királytól kezdve minden hatóság nagy tiszteletet adott neki és társainak, felhatalmazták őket, hogy bárkivel tárgyalhassanak, de ugyszólván senki sem mert velük szóba állni az előbb szerzett keserves tapasztalatok után. 1922-ben megjelent könyvében azután megírja, hogy mégis sikerült sokszáz igen kirívó egyház- és

magánosok elleni sérelmet összeírni (a politikai jogok elleni sérelmekkel még foglalkozni sem akartak) és hozzáfűzte, hogy a román király hidegen hátat fordított nekik, amikor a panaszokat tudtára adták, míg a királyné egy levelére csak annyit válaszolt, hogy a kezei meg vannak kötve. A kormány mindent letagadott, minden orvoslást megígért, de semmit sem tett, akkor sem, amikor Cornish és más társainak a kétségbe nem vonható adataira támaszkodva, a Népszövetség hívta fel őket erre.

Az erdélyi magyarságnak ez a nagy barátja, akit a szegedi egyetem díszdoktorává avattott, négy könyvet, valóságos vádiratot, adott ki az erdélyi magyarság ügyében, a legutolsót 1947-ben. Ebben rámutatott arra, hogy ha annak idején a hatalmak megszivelték volna az erdélyi kisebbség üldözése ügyében tett panaszait, azokat erélyesen megtörték volna, — ami mégjában állott, — akkor a későbbi diktátorok sem merték volna hozzakezdeni faji és vallási tömeggyilkolási propagandájukhoz, mert lesújtottak volna rájuk, még mielőtt meg erősödhetek volna. Cornish még akkor is, kissé elerőtlenedve, amerikai hitfelei között is sikra szállt az ellen, hogy kifejezetten a háborútól alig szenvedett csehek segítők sokkal nagyobb mértékben, mint a magyar unitáriusokat, egyetlen hitfeleiket az egész világon, akik arra ezerszer inkább rászolgáltak volna. Már nem volt ereje, hogy ezt leküzdje, már nem volt ereje ahhoz, hogy elhitesse többi testvéreivel azt, amire azután igen későn rájöttek, hogy a csehek akármennyire is állítják, nem unitáriusok.

Szolgáljanak eme sorok kis emlékeztetőül az elhagyott, kijátszott erdélyi magyarság jóstehetségű barátjára, aki majdnem egyidőben halt meg két másik amerikai protestáns vezető egyéniséggel. Az egyik Reuben Markham, a bostoni tekintélyes Christian Science Monitor lap keleteurópai ren-

des tudósítója volt. A lap régebbi csehbarát, erősen magyarellenes politikájában (ma már más véleményen van ez a lap is) bizonyára az elhunytak is része volt. A másik halott Prof. Isaac Bowman földrajzi egyetemi tanár, Wilson elnök földrajzi tanácsadója a párisi környéki békek elkészítésénél és haláláig az USA külpolitikai földrajzi szakértője, egy kálynista lelkész fia. Az első és a második trianoni béke földrajzi szakértője. Mellettük látjuk csak, hogy Cornish halálával mit veszített a magyarság, amely haláláról tudomást sem yett. Emlékezzünk meg róla legalább ily formában halás kegyelettel, hiszen ennyire kevés igaz, önzetlen barátunk van a nagyvilágban. Most eggyel kevesebb.

OK